

Tussentijdse overwegingen met betrekking tot het optreden van de geïntegreerde politie in het kader van het beheer van de eerste golf van de coronacrisis

Vast Comité van Toezicht op de politiediensten

Luchtfoto: WIM ROBBERECHTS & Co

Bron: Kamer van volksvertegenwoordigers, foto gerealiseerd met medewerking van de Directie Luchtsteun van de federale politie.

INHOUD

1. OPDRACHT	1
2. PROBLEEMSTELLING	2
3. ONDERZOEKSDADEN	2
4. ANALYSE	3
4.1	Individuele klachten 3
4.1.1	Aantal klachten 3
4.1.2	Types van feiten aangehaald in de klachten..... 4
4.1.3	Lokale politiezones en diensten van de federale politie waarop de klachten hoofdzakelijk betrekking hebben 7
4.1.4	Oriëntatie(s) gegeven aan de klacht(en)..... 8
4.1.5	Eindresulta(a)t(en) van de geanalyseerde klachtendossiers..... 8
4.2	Antwoord van de Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie 9
4.3	Verslag van de gesprekken met de Commissaris-generaal van de federale politie en de Voorzitter van de Vaste Commissie van de lokale politie----- 10
4.3.1	Inleiding..... 10
4.3.2	Moeilijkheden die de politiediensten hebben ondervonden 11
4.3.3	Huidige uitdagingen 15
4.4	Operationele richtlijnen 15
5. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	16
6. BIJLAGE18	

1. Opdracht

1. Het Vast Comité P heeft het initiatief genomen om de sinds maart 2020 bij hem ingediende individuele klachten met betrekking tot de coronacrisis te monitoren en globaal te onderzoeken.
2. Naar aanleiding van de tussentijdse resultaten van dit onderzoek die haar op 25 mei 2020 mondeling werden voorgesteld, heeft de parlementaire begeleidingscommissie het Vast Comité P gelast om de moeilijkheden die de geïntegreerde politie ondervindt bij het beheer van de coronacrisis in kaart te brengen, zodat de wetgever goed geïnformeerd is in het vooruitzicht van een mogelijke tweede golf.
3. Een eerste actualisering van de tussentijdse resultaten, die in grote mate overeenstemmen met de inhoud van dit verslag, werd op 29 juni 2020 uiteen gezet aan de parlementaire begeleidingscommissie. Na afloop van die uiteenzetting werd overeengekomen dat: (1) tegen eind augustus de tekst van het verslag zou worden aangevuld met de resultaten van de zelfevaluatie van de “*taskforce GPI*”; (2) de cijfers en de analyse van de klachten ook zouden worden geactualiseerd; (3) het verslag daarna in prelectuur zou worden bezorgd aan de Commissaris-generaal van de federale politie en aan de Voorzitter van de Vaste Commissie van de lokale politie opdat (4) een definitief verslag zou kunnen worden neergelegd bij de parlementaire begeleidingscommissie in de loop van de maand september.
4. Dit verslag werd op 13 augustus 2020 inderdaad in prelectuur bezorgd aan de Commissaris-generaal van de federale politie en aan de Voorzitter van de Vaste Commissie van de lokale politie die slechts één week de tijd hadden om erop te reageren. Uit hun schriftelijke antwoorden blijkt dat deze twee gesprekspartners de inhoud van dit verslag geenszins in twijfel trekken.
5. In zijn antwoord verduidelijkt de Commissaris-generaal van de federale politie dat de documenten betreffende de zelfevaluatie van de “*taskforce GPI*” werden opgesteld, dat ze momenteel ter herlezing voorgelegd zijn aan het Directiecomité van de federale politie en dat ze nadien ter validatie zullen worden voorgelegd aan het Coördinatiecomité GPI. Rekening houdend met deze verschillende stappen, wordt verwacht dat deze documenten tegen het einde van de maand september 2020 aan het Vast Comité P zullen worden overgemaakt.
6. Gelet op de urgentie omdat een tweede golf van de coronacrisis zich aankondigt en het belang om zo snel mogelijk te beschikken over te trekken lessen, legt het Vast Comité P zijn verslag in de huidige stand van zaken neer, zonder te wachten op de resultaten van de zelfevaluatie van de “*taskforce GPI*”.

7. Het Vast Comité P verbindt zich er uiteraard toe om zijn monitoring van het optreden van de geïntegreerde politie in het kader van het beheer van de coronacrisis voort te zetten.

2. Probleemstelling

8. De geïntegreerde politie is intensief ingezet tijdens de coronacrisis en meer in het bijzonder tijdens de periode van lockdown die ze moest doen naleven. De geïntegreerde politie moest zich aanpassen aan de permanente evolutie van de gezondheidssituatie en aan het onuitgegeven reglementair kader dat door de bevoegde overheden was uitgevaardigd.

9. In dit verband heeft het Vast Comité P bijna 200 klachten geregistreerd. Gelet op het kwantitatieve belang van de politieacties uitgevoerd over het ganse grondgebied, met inbegrip van de vele bekeuringen, kan dit aantal klachten vrij laag lijken.¹

10. Op 24 april 2020 heeft het Vast Comité P aan de federale politie en aan alle lokale politiezones al een reeks aanbevelingen gestuurd die voortvloeiden uit de analyse van de feiten zoals ze waren beschreven en ervaren door de klagers. Met andere woorden, deze feiten hadden volgens het Vast Comité P een ‘richtinggevende waarde’ die interessant was om, samen met concrete aanbevelingen, mee te delen aan de componenten van de geïntegreerde politie.

11. Aangezien het Vast Comité P nu beschikt over een groter aantal klachten en over de eerste beslissingen tot afsluiting, kunnen bepaalde tendensen die eerder waren aangegeven verder worden geobjectiveerd. Deze tendensen kunnen worden afgetoetst aan de visie van de vertegenwoordigers van de geïntegreerde politie die in het kader van dit onderzoek werden ontmoet.

3. Onderzoeksdaden

12. Monitoring en analyse van individuele klachten.

13. Gesprek met eerste hoofdcommissaris Marc DE MESMAEKER, Commissaris-generaal van de federale politie.

14. Gesprek met eerste hoofdcommissaris Nicholas PAELINCK, Voorzitter van de Vaste Commisise van de lokale politie (VCLP).

.....

¹ Van 14/03/20 tot 25/06/20 werden er 116094 processen-verbaal betreffende Covid-19-gerelateerde inbreuken geregistreerd in de ANG. Van 17/04/20 tot 25/06/20 werden er 3502 Covid-19-gerelateerde GAS-afhandelingen geregistreerd in de nieuwe applicatie CROSS-COVID, die toelaat om de overtreders inzake Covid-19-maatregelen centraal en in reële tijd te registreren en het aantal reeds geregistreeerde inbreuken in reële tijd weer te geven.

15. Tevens werd een brief gestuurd aan de Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie met de vraag welke moeilijkheden zij zou hebben opgemerkt in voornoemde context, onder andere op basis van contacten met de politiekorpsen of naar aanleiding van de behandeling van klachten die aan haar zouden zijn gericht. Het Vast Comité P heeft op 25 juni een antwoord ontvangen.

4. Analyse

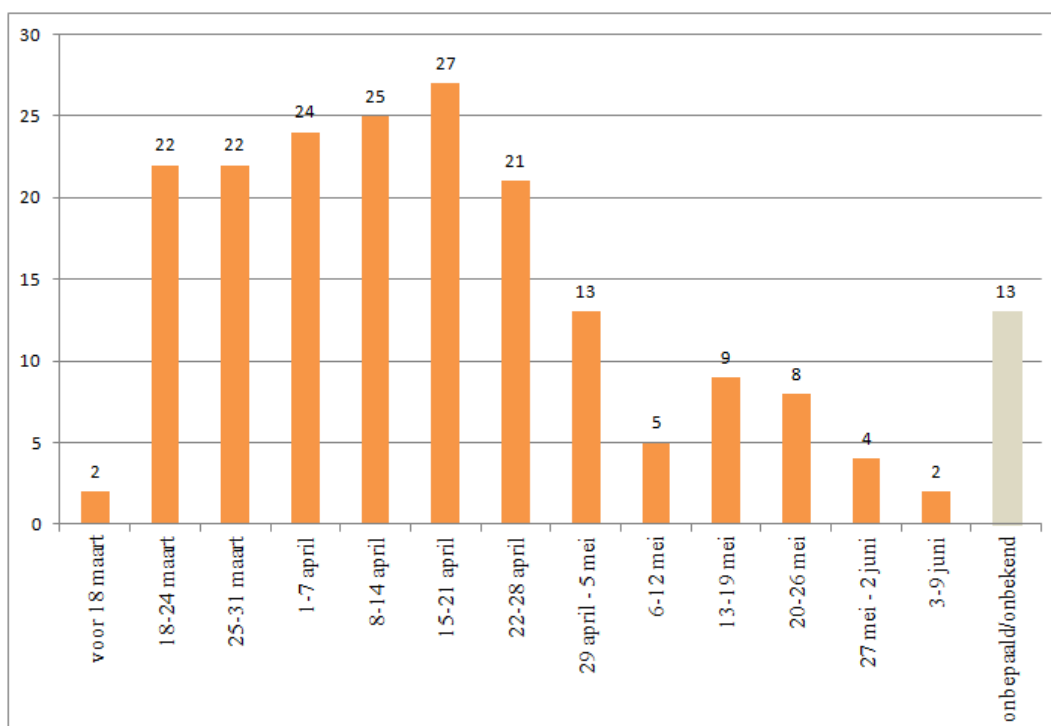
4.1 Individuele klachten

4.1.1 Aantal klachten

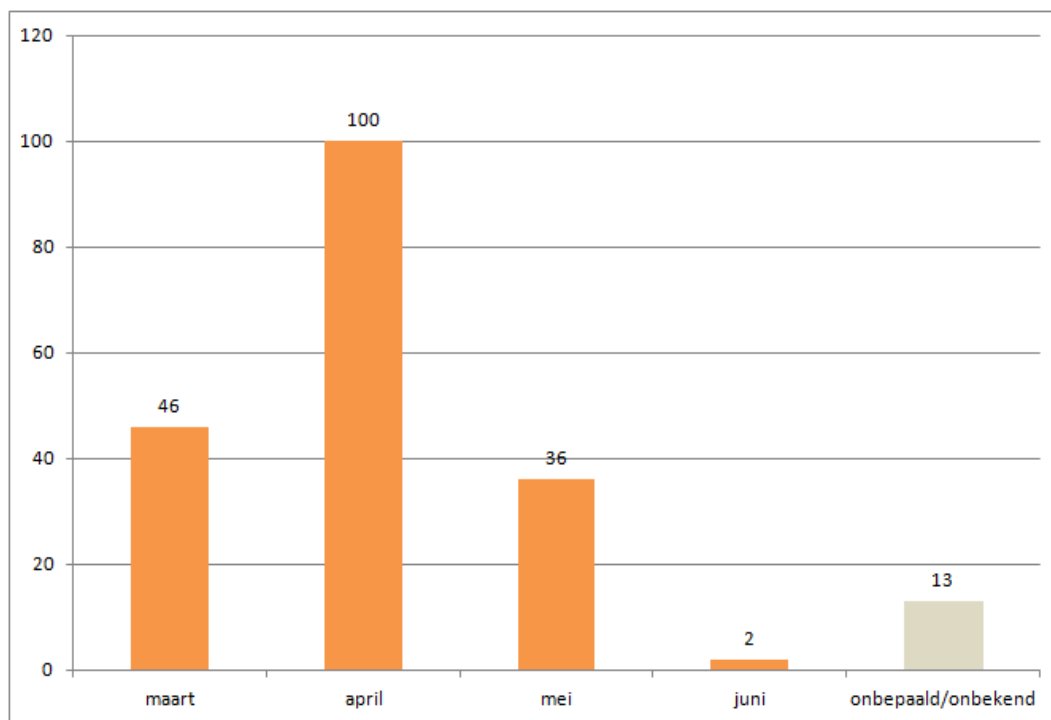
16. In de periode van 16 maart (2 dagen voor de “lockdown”) tot 18 juni 2020 heeft het Vast Comité P 197 klachten geregistreerd van burgers met betrekking tot het optreden van de politiediensten in het kader van de maatregelen tegen het coronavirus.

17. Het is duidelijk in de maand april dat de meeste klachten werden gericht aan het Vast Comité P.

18. Hieronder volgt een staafdiagram met het aantal klachten per week. De data die weergegeven worden op de horizontale as betreffen de data waarop de feiten die aanleiding gaven tot het indienen van een klacht zich voordeden. De categorie ‘onbepaald/onbekend’ bevat de klachten waarvoor er geen datum gekend of bepaald is.

19. Onderstaand staafdiagram geeft het aantal klachten per maand weer. De data die weergegeven worden op de horizontale as betreffen opnieuw de data waarop de feiten die aanleiding gaven tot het indienen van een klacht zich voordeden. De categorie 'onbepaald/onbekend' bevat wederom de klachten waarvoor er geen datum gekend of bepaald is.

4.1.2 Types van feiten aangehaald in de klachten

20. In de 197 geregistreeerde klachten komen niet minder dan 43 verschillende types van feiten voor. Een en dezelfde klacht kan niettemin verscheidene verschillende types van klachten bevatten.

21. In dalende orde worden de volgende 10 types van feiten het vaakst aangehaald:

- agressief, dreigend of intimiderend taalgebruik (34 gevallen);
- de taak onjuist, onvolledig, onverzorgd, niet pertinent uitvoeren (33 gevallen);
- beledigend, ongeleefd of onrespectvol taalgebruik (28 gevallen);
- partijdige, niet-neutrale houding, ongelijke behandeling (27 gevallen);

- overdreven akteren, overijver (22 gevallen);
- tekortkomingen inzake de niet-naleving van de procedures (20 gevallen);
- tekortkomingen inzake het verbaal gedrag - ander gedrag (18 gevallen);
- opzettelijke slagen en verwondingen (15 gevallen);
- agressieve, dreigende of intimiderende houding (14 gevallen);
- niet naleven van het legaliteits-, subsidiariteits- of proportionaliteitsbeginsel bij het aanwenden van dwang of geweld (13 gevallen).

In het klasement van deze 10 types van vaakst aangehaalde feiten is het verrassend vast te stellen dat het die betreffende het taalgebruik en het verbaal gedrag zijn, dit wil zeggen de communicatie tussen de politieambtenaar en de burger, die kwantitatief de belangrijkste zijn (80 gevallen in totaal).

Daarna komen verschillende types van feiten die betrekking hebben op de uitvoering van de taken en de aanwending van de bevoegdheden (75 gevallen in totaal).

Twee types van feiten hebben nog betrekking op de houding van de politieambtenaren (41 gevallen). Deze items kunnen in correlatie worden gebracht met de items die verband houden met het taalgebruik en het verbaal gedrag, die op ruimere wijze zijn opgenomen in de communicatie tussen de politieambtenaar en de burger.

Tot slot houden twee types van feiten verband met het gebruik van geweld (28 gevallen).

Een aanzienlijk deel van de minder vaak geregistreerde feiten kan ook in verband worden gebracht met de 4 categorieën die hiervoor onderstreept zijn. Deze types van feiten zijn (op exhaustieve wijze):

- niet tussenkomen, niet optreden, niet ter plaatse komen (12 gevallen);
- tekortkomingen inzake het overschrijden of aanwenden van de bevoegdheden (10 gevallen);
- niet akteren (10 gevallen);
- gebrek aan transparantie, geen rekenschap afleggen (7 gevallen);

- tekortkomingen inzake de slechte uitvoering van de taken - andere (7 gevallen);
- nonchalante, apathische houding, gebrek aan empathie, beschikbaarheid of respect (6 gevallen);
- niet verlenen van medische hulp (5 gevallen);
- onaangepaste houding inzake preventie - andere (5 gevallen);
- gebrek aan discretie (4 gevallen);
- onaangepaste houding inzake lichamelijke en geestelijke hygiëne (3 gevallen);
- naaktfoullering (3 gevallen);
- onaangepaste houding inzake non-verbaal gedrag - andere (3 gevallen);
- niet verstrekken van inlichtingen (2 gevallen);
- onaangepaste houding inzake kledij (2 gevallen);
- niet van toepassing (2 gevallen);
- misplaatste gebaren, misplaatst gedrag (2 gevallen);
- tekortkomingen inzake de aanwending van de hoedanigheid (van politieambtenaar) (1 geval);
- gebrek aan verantwoordelijkheidszin, gebrek aan initiatief (1 geval);
- tekortkomingen inzake de interne organisatie - andere (1 geval);
- tekortkomingen inzake de wijze waarop de dienstmiddelen worden gebruikt (1 geval);
- tekortkomingen inzake de niet-uitvoering van de taken - andere (1 geval);
- tekortkomingen inzake samenwerking en/of communicatie met de gerechtelijke overheden (1 geval);
- beledigingen (1 geval);
- valsheid gepleegd door een ambtenaar in de uitoefening van zijn functie (1 geval);

- raadpleging van gsm - andere (1 geval);
- ongepast rijgedrag (1 geval);
- aanslag op de persoonlijke levenssfeer (1 geval);
- tekortkomingen inzake het beheer van de infrastructuur, van de materiële of financiële middelen;
- wissen van de gegevens uit een gsm (1 geval);
- tekortkomingen inzake het personeelsbeheer (1 geval);
- op onwettige wijze een bevel geven of uitvoeren (1 geval);
- tekortkomingen inzake de samenwerking en/of de interne communicatie (1 geval);
- gebrek aan discretie (1 geval).

4.1.3 Lokale politiezones en diensten van de federale politie waarop de klachten hoofdzakelijk betrekking hebben

22. Over het geheel genomen, hebben tot 18 juni 2020 135 lokale politiezones en 17 diensten van de federale politie het voorwerp van klachten uitgemaakt.

23. Ter informatie, de eenheden waartegen drie klachten of meer zijn ingediend, zijn de volgende:

ZPZ Bruxelles/Ixelles Brussel/Elsene	14
ZPZ Midi Zuid	9
PZ Antwerpen	8
ZPZ Uccle/Watermael-Boitsfort/Auderghem Ukkel/Watermaal-Bosvoorde/Oudergem	7
ZPZ Bruxelles-Ouest/Brussel-West	6
ZP Charleroi	5
PZ Lanaken/Maasmechelen	4
ZP PolBruNo (ZPZ Schaarbeek/Evere/Saint-Josse-ten-Noode Schaarbeek/Evere/Sint-Joost-ten-Node)	4
PZ Grimbergen	4
PZ Westkust	3
ZP de Sylle et Dendre	3
PZ Blankenberge/Zuienkerke	3
PZ Limburg Regio Hoofdstad	3
PZ Rupel	3
PZ Geraardsbergen/Lierde	3

24. Deze ruwe gegevens moeten genuanceerd worden door rekening te houden met velerlei factoren zoals het aantal inwoners, tweede verblijven, verbindingswegen, ... alsook het aantal interventies en opgestelde processen-verbaal.

4.1.4 Oriëntatie(s) gegeven aan de klacht(en)

25. Er dient opgemerkt dat voor een en hetzelfde klachtendossier het Vast Comité P kan beslissen tot verscheidene afzonderlijke oriëntaties.

26. De voornaamste oriëntaties die het Vast Comité P aan de klachten heeft gegeven, waren²:

- het autonoom onderzoek toevertrouwen aan de betrokken politiedienst (84 gevallen);
- de betwisting van vaststellingen³ (47 gevallen);
- de vraag om informatie bij het korps/de eenheid (28 gevallen);
- het onderzoek toevertrouwen aan een dienst intern toezicht (26 gevallen);
- de overmaking van het dossier aan de gerechtelijke overheden (22 gevallen).

27. Aan de Dienst Enquêtes P werden 13 klachten voor behandeling toevertrouwd.

4.1.5 Eindresulta(a)t(en) van de geanalyseerde klachtendossiers

28. Net als bij de oriëntatiebeslissingen, is het mogelijk dat één enkel klachtendossier verscheidene eindbeslissingen omvat.

.....

² De meegedeelde cijfers houden enkel verband met de beslissingen die werden gevalideerd in plenaire vergadering van het Vast Comité P.

³ Het Vast Comité P heeft snel aan zijn website <https://comitep.be> een tabblad toegevoegd met uitleg voor personen die een klacht tegen de politie wensen in te dienen in het kader van de maatregelen tegen het coronavirus. Een specifiek item van dat tabblad handelt over het indienen van een klacht voor een 'coronaboete'. Daar wordt uitdrukkelijk vermeld dat: *"Het Comité P is niet bevoegd om betwistingen van 'coronaboetes' te onderzoeken. Er bestaan specifieke procedures om deze boetes te betwisten : hetzij bij de 'sanctionerende ambtenaar' van de gemeente in de gevallen van een 'administratieve' GAS-boete, hetzij bij de bevoegde gerechtelijke overheid in de gevallen van een 'gerechtelijke' boete. U kan best uw raadsman contacteren om daarin verdere stappen te zetten. Wilt u andere aspecten aanklagen over het optreden van de politieambtenaren die u geverbaliseerd hebben voor de overtreding van een coronamaatregel, dan kan dit bij het Comité P. Maar, dit kan op geen enkele wijze een invloed hebben op uw 'coronaboete' en u zet daarmee de procedure voor het betwisten van de 'coronaboete' ook niet in gang".*

29. Het vaakst naar voor komende resultaat is de afwezigheid van fout (19 gevallen).

30. Daarna komen in dalende orde en op exhaustieve wijze opgesomd:

- een individuele fout (4 gevallen);
- een structurele fout (2 gevallen)⁴;
- structurele aanbevelingen (2 gevallen);
- onvoldoende bewezen (2 gevallen);
- inopportuun (politieambtenaar is met pensioen/overleden/toestand is geregulariseerd) (2 gevallen);
- er zijn verontschuldigen aangeboden⁵ (1 geval);
- terechtwijzing (1 geval);
- de weigering tot tweede lezing van de klager (1 geval);
- de intrekking van de klacht (1 geval).

31. Aldus waren 27 klachtendossiers afgesloten op datum van 18 juni 2020.

4.2 Antwoord van de Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie

32. Sinds de veiligheidsmaatregelen in het kader van de Covid-19-pandemie door de Nationale Veiligheidsraad werden ingevoerd, heeft de Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie vanwege de federale politie of de lokale politie geen formele meldingen of klachten ontvangen die betrekking hebben op de problematiek van het handhaven van deze maatregelen.

33. Daarentegen werden er door burgers tegen de leden van de geïntegreerde politie van 17/03/2020 tot 25/06/2020 bij de Algemene inspectie 51 klachten ingediend die betrekking hebben op de manier waarop de veiligheidsmaatregelen werden toegepast.

.....

⁴ Het betrof enerzijds een feit van ‘weigeren te akteren’ van een klacht over politieambtenaren en anderzijds een feit van ‘de taak onjuist, onvolledig, onverzorgd, of niet pertinent uitvoeren’ bij een grenscontrole.

⁵ In één dossier heeft de politie haar verontschuldigen aangeboden aan de klager die ze aanvaard heeft, reden waarom de klacht ook beschouwd werd als zijnde geregulariseerd.

34. Meer bepaald betroffen de feiten die door de burger bij de Algemene inspectie werden aangeklaagd:

- het niet respecteren van de maatregelen door de politie zelf (het niet dragen van een mondkapje, het niet respecteren van de afstand van 1,5 m);
- het door de politie tijdens een actie bij elkaar plaatsen van personen waardoor de veiligheidsafstand tussen deze personen niet gerespecteerd werd;
- het niet optreden van de politie ingevolge samenkomsten of niet-essentiële verplaatsingen;
- de attitude van de politie (onbeleefd);
- het niet beantwoorden van vragen inzake de toepassing van de Covid-maatregelen door de politie;
- het door de politie verplicht worden om te blijven rondlopen;
- de betwisting van de vaststellingen (de burger is niet akkoord met de coronaboete);
- het beboeten door de politie wegens het oversteken van de taalgrens;
- het door de politie verplicht worden om het tweede verblijf te verlaten, niettegenstaande de burger er reeds aanwezig was voor het begin van de pandemie.

4.3 Verslag van de gesprekken met de Commissaris-generaal van de federale politie en de Voorzitter van de Vaste Commissie van de lokale politie

4.3.1 Inleiding

35. Naar aanleiding van de individuele gesprekken die werden gevoerd met de Commissaris-generaal van de federale politie en de Voorzitter van de Vaste Commissie van de lokale politie is het Vast Comité P tot de positieve vaststelling gekomen dat de uitspraken van deze twee vertegenwoordigers van de geïntegreerde politie die hebben samengewerkt binnen de “*taskforce GPI*”⁶

.....

⁶ De “*taskforce GPI*” is samengesteld uit de leden van het coördinatiecomité van de geïntegreerde politie, hun medewerkers en directe adviseurs, alsook uit experts. De taskforce GPI heeft als doel een permanent en ‘in real time’-beheer van de crisis te verzorgen alsook een centraal en nationaal beheer van verschillende aspecten te verzekeren, zoals de beschermingsmiddelen en het syndicaal overleg. Deze taskforce GPI werd

in grote mate coherent zijn. Het Vast Comité P kiest er dan ook voor om niet systematisch te verduidelijken of de uitspraken door de ene dan wel de andere gesprekspartner zijn gedaan.

36. Bovendien heeft het Vast Comité P akte genomen van het feit dat er momenteel een zelfevaluatie wordt verricht door de “taskforce GPI”. De finaliteit van die zelfevaluatie bestaat erin: “(...) nu reeds de verbeterpunten te identificeren in het geval dat er een nieuwe (gezondheids- of andere) crisis zou uitbreken die een dergelijke geïntegreerde aanpak vereist”. Dit is soortgelijk aan de opdracht die de parlementaire begeleidingscommissie aan het Vast Comité P heeft toevertrouwd. Het Vast Comité P heeft verzocht bestemming te zijn van de resultaten van deze zelfevaluatie en zal dit alleszins verder opvolgen.

37. Zoals vermeld in punt 1. “Opdracht” van dit verslag, beschikt het Vast Comité P nog niet over dit verslag betreffende de zelfevaluatie.

4.3.2 Moeilijkheden die de politiediensten hebben ondervonden

38. De in dit hoofdstuk opgenomen knelpunten zijn deze die aan het Vast Comité P aangereikt werden naar aanleiding van het vermelde onderhoud met de Commissaris-generaal van de federale politie alsook met de Voorzitter van de Vaste Commissie van de lokale politie.

4.3.2.1 Met betrekking tot de onduidelijkheid van bepaalde normen die ze dienden te handhaven

39. Sommige bepalingen van het ministerieel besluit van 23 maart 2020 houdende dringende maatregelen om de verspreiding van het coronavirus COVID-19 te beperken⁷ (MB COVID), in combinatie met de soms meer dwingende interpretaties die eraan werden gegeven in de FAQ’s die werden verspreid door het Nationaal Crisiscentrum (NCCN), hebben problemen opgeleverd op het vlak van de naleving van hun toepassing op het terrein.

40. Als voorbeeld halen de Commissaris-generaal van de federale politie en de Voorzitter van de Vaste Commissie van de lokale politie de kwestie aan van het dwingend binnendringen in een woning om er feestelijke activiteiten vast te stellen, in het kader van artikel 5 van het MB COVID. Hierover werd ruimschoots gedebatteerd zonder dat er een antwoord kon worden gevonden dat volkomen toereikend is voor de rechtszekerheid van zowel de burgers als de politieambtenaren.

41. Meer in het bijzonder wanneer de politieambtenaar op het terrein onzeker is over de regel die hij dient te handhaven en/of wanneer de burger zich ervan bewust is dat zijn gedrag, vanuit juridisch oogpunt, niet bestraft kan worden, ook al is het ongepast, kunnen de interacties tussen deze twee partijen ontaarden.

42. Andere voorbeelden van de moeilijkheden bij de handhaving op het terrein door de manier waarop de wetgeving geformuleerd was, zijn de onduidelijkheid wat precies diende begrepen te worden onder de begrippen ‘thuis blijven’ hetgeen voor de politie geen gekend (juridisch) begrip is, ‘samenshooling’, ‘tolerantie voor ouderen’ en dies meer. Grensoverschrijdende verplaatsingen bleken niet strafbaar gesteld, waardoor de politie diende terug te vallen op overtredingen inzake niet-essentiële verplaatsingen.

43. De in dit hoofdstuk beschreven moeilijkheden lijken op zijn minst gedeeltelijk in overeenstemming te kunnen worden gebracht met de *supra* geformuleerde vaststellingen met betrekking tot de voornaamste types van feiten die voorkomen in de klachten die zijn geregistreerd door het Vast Comité P.

4.3.2.2 Met betrekking tot het geïntegreerd beheer van de crisis

44. De inplaatsstelling van de “*taskforce GPI*” en de bekendmaking van de ministeriële omzendbrief GPI 94 betreffende de richtlijnen inzake de genomen maatregelen ter bestrijding van het virus COVID-19⁸ hebben het geïntegreerde politiebeheer van deze crisis vergemakkelijkt en versterkt; crisis waarvoor de federale fase van het nationaal noodplan diende te worden afgekondigd en die leidde tot het nemen van dwingende en dringende maatregelen opgelegd op nationaal niveau.

45. Niettemin werden sommige richtlijnen, zowel operationele als niet-operationele, uitgevaardigd door de “*taskforce GPI*” niet altijd op uniforme of conforme wijze toegepast binnen de geïntegreerde politie zelf.

46. Bij wijze van voorbeeld wordt gewag gemaakt van doorgedreven controles en het verbaliseren van verplaatsingen van gezondheidswerkers, diplomaten en leveranciers van goederen die in strijd zijn met de operationele richtlijnen uitgevaardigd door de “*taskforce GPI*”. De opening van winkels van dezelfde keten werd geverbaliseerd in de gemeenten in een arrondissement, maar niet in die van het naburige arrondissement. De grensovergangen werden ambts-halve gesloten, voorafgaandelijk aan de instructies die in dit verband werden gegeven.

47. Op niet-operationeel vlak worden nog andere voorbeelden aangehaald zoals het feit dat sommige politiezones FFP2-maskers aankopen en toestaan dat ze

⁸ BS 1 april 2020.

worden gedragen in gevallen die niet voorzien zijn door de GPI-richtlijnen, serologische tests bestellen zonder zich te conformeren aan de geïntegreerde visie of nog anticipatief maatregelen inzake de exit uit de lockdown toepassen.

48. Er zijn ook vragen gerezen omtrent het gezag van het federaal niveau over de provinciale scholen, en dit in diverse situaties zoals het sluiten van scholen en het volledig staken van de opleidingen of omgekeerd het hervatten van de GPI 48-trainingen terwijl over de risicoanalyse nog geen overleg was gepleegd in het Hoog Overlegcomité (HOC).

49. De politiediensten werden geconfronteerd met soms tegenstrijdige instructies van verschillende politie-eenheden, zowel bestuurlijke als gerechtelijke. Wat de bestuurlijke overheden betreft, heeft de minister van Binnenlandse Zaken op 15 mei 2020 echter een schrijven gericht aan de Gouverneurs om hen eraan te herinneren dat zij gelast waren te controleren of de lokale besturen de beslissingen genomen door de uitgebreide Nationale Veiligheidsraad, vervat in het MB COVID, naleefden.

4.3.2.3 Met betrekking tot de timing en de methodologie van de beslissingen genomen in de Nationale Veiligheidsraad en van de goedkeuring van de teksten

50. De zeer korte tijdsruimtes tussen de beslissingen genomen in de Nationale Veiligheidsraad en meegedeeld tijdens de persconferentie, de opmaak en de bekendmaking van de opeenvolgende versies van het MB COVID, de opmaak en de verspreiding van de FAQ's van het NCCN alsook de aanpassing en interne verspreiding van de operationele richtlijnen door de geïntegreerde politie hadden tot gevolg dat de nieuwe bepalingen op het laatste ogenblik voordat de bepalingen van MB COVID van kracht zouden worden, werden meegedeeld aan de politie-eenheden die gelast waren erop toe te zien dat die bepalingen op het terrein werden nageleefd.

51. Sommige aspecten van de beslissingen genomen in de Nationale Veiligheidsraad werden niet opgenomen in het MB COVID maar wel in de FAQ's van het NCCN, die geen bindende kracht hadden bij gebrek aan juridische waarde.

52. Dankzij de deelname van een vertegenwoordiger van de “*taskforce GPI*” aan het federaal Coördinatiecomité (COFECO) en het formuleren van adviezen bij de opmaak van de teksten (MB COVID en FAQ's van het NCCN) kon de aandacht worden gevestigd op bepaalde bedenkingen vanwege de politie.

53. De lokale politie betreft evenwel niet rechtstreeks vertegenwoordigd te zijn geweest in COFECO, waardoor met de belangen van de lokale politie niet steeds in voldoende mate rekening werd gehouden. De vertegenwoordiger van de “*taskforce GPI*” in COFECO betrof immers een lid van de federale politie.

54. Er werden ernstige moeilijkheden ondervonden bij de inplaatsstelling van doeltreffende specifieke sanctioneringsmechanismen (onmiddellijke minnelijke schikkingen/administratieve sancties).

4.3.2.4 Met betrekking tot de communicatie

55. De volgende knelpunten betreffende de communicatie kwamen tijdens het voormelde onderhoud naar boven.

56. De talrijke doch niet steeds eenduidige communicatie door de overheden bleek soms voor verwarring te zorgen, zowel bij de burgers als bij de politiemensen op het terrein.

57. Een aangehaald aspect daarvan betreft de veelheid aan kanalen (bv. NCCN, provincie, gemeenten, politiezones, beroepssectoren, ...) die een massale stroom van informatie mee zich meebracht die niet steeds op elkaar afgestemd was.

58. Een ander aspect betreft de communicatie van bepaalde experts die van mening waren dat een aantal beslissingen van de Nationale Veiligheidsraad niet adequaat waren, gelet op het lage (virologische) risico van bepaalde handelingen (bijvoorbeeld het verbod op het betrekken van een 'tweede verblijf'), wat de handhaving op het terrein bemoeilijkt heeft.

59. Een ander gemeld aspect dienaangaande was dat ministers in interviews soms een andere invulling gaven aan de bepalingen dan wat de FAQ's van het NCCN vooropstelden, wat voor enige verwarring bleek te zorgen op het terrein. Ook zorgde de plotse communicatie inzake het openen van de grenzen voor uitdagingen op het terrein doordat lokale besturen en politiezones noch buurland Frankrijk (dat de grenzen op dat moment nog gesloten hield) op voorhand waren ingelicht.

4.3.2.5 Met betrekking tot het niet-operationele vlak

60. De geïntegreerde politie heeft lange tijd geen duidelijke informatie gehad over haar status van prioritaire dienst voor de levering van beschermingsmiddelen, in het bijzonder maskers, en over de timing en modaliteiten van deze levering. De geïntegreerde politie wendde zich tot verschillende kanalen, waaronder haar eigen personeel. Eind april werden 300.000 maskers geleverd via het kanaal van de *Taskforce* van de FOD Volksgezondheid. Zowel voor de maskers als voor andere beschermingsmiddelen werd vastgesteld dat de aankoopprocedures die aan de federale politie worden opgelegd bijzonder log en complex zijn. De federale politie heeft zich trouwens aangesloten bij een overheidsopdracht die georganiseerd wordt door een lokale politiezone.

61. De geïntegreerde politie heeft ook lange tijd in onzekerheid verkeerd omtrent de erkenning van de status van prioritaire dienst voor de testing, die

nochtans uiterst belangrijk is om de politiecapaciteit te behouden door de vermindering van de quarantaineperiode in geval van testing. Deze testing is ook belangrijk, niet alleen voor het politiepersoneel zelf maar ook voor de bevolking die erdoor kan worden gerustgesteld met betrekking tot de interacties die zij kan hebben met politieambtenaren op het terrein. Op 22 juni ontvingen de Commissaris-generaal van de federale politie en de Voorzitter van de Vaste Commissie van de lokale politie een antwoord van de Risk Management Group waaruit blijkt dat er voor de geïntegreerde politie geen aparte testcapaciteit kan worden gereserveerd.

4.3.3 Huidige uitdagingen

62. Momenteel staat de geïntegreerde politie voor verscheidene uitdagingen die verband houden met het beheer van de coronacrisis, zoals de continuïteit van de basisfunctionaliteiten, het behoud van een reservecapaciteit om de opdrachten te kunnen blijven verzekeren en om klaar te zijn om (eventueel) het hoofd te bieden aan een grote operationele vraag in het kader van het beheer van de exitstrategie voor het beëindigen van de coronamaatregelen of een/de tweede golf, alsook het beheer van risicogroepen zoals de transmigranten ten aanzien waarvan de overheden geen enkele specifieke richtlijn noch maatregel hebben genomen.

4.4 Operationele richtlijnen

63. De “*taskforce GPI*” heeft snel operationele richtlijnen uitgevaardigd die rechtstreeks via elektronische weg meegedeeld werden aan de mandaathouders van de geïntegreerde politie en ook kunnen worden geraadpleegd door de leden van de geïntegreerde politie op een informatieportalsite COVID-19.

64. De omzendbrief GPI 94 bevestigt het dwingende karakter van deze verplichte operationele richtlijnen waarvoor een stipte en ongenueanceerde toepassing door alle componenten van de geïntegreerde politie wordt gevraagd.

65. De “*taskforce GPI*” stelt deze operationele richtlijnen gelijk aan operatieorders die, bijgevolg, niet bestemd zijn voor het publiek noch, *a fortiori*, voor de pers. Hij vraagt om dit principe na te leven om de sereniteit van de politie-interventies te waarborgen. De operationele richtlijnen zijn dynamisch doordat ze geregeld worden bijgewerkt afhankelijk van de opeenvolgende wijzigingen die zijn aangebracht aan het MB COVID. Ze maken het voorwerp uit van afzonderlijke fiches die geklasseerd zijn per behandeld thema. Afhankelijk van de evolutie van het MB COVID worden sommige thema's toegevoegd of weggehaald.

66. Voor elk thema zijn de volgende aspecten weergegeven: de wettelijke of reglementaire basissen, de interventiemodaliteiten, de voorwaarden om een proces-verbaal op te stellen en de maatregelen om de overtreding te doen

beëindigen. Daarnaast is bij elk thema een didactische tabel gevoegd waarin zeer concrete voorbeelden opgenomen zijn van situaties waarmee de politieambtenaren op het terrein geconfronteerd kunnen worden.

67. Hoewel het zeker denkbaar is dat de operationele richtlijnen gelijkgesteld aan operatieorders uitsluitend intern de geïntegreerde politie worden verspreid om de doeltreffendheid ervan te waarborgen, kan worden betreurd dat de uiterst concrete en volledige didactische tabellen niet werden gepubliceerd, meer bepaald op de websites van de lokale politiezones, opdat de bevolking geïnformeerd zou zijn over het referentiekader van de politieambtenaren op het terrein. Een dergelijk initiatief zou het onbegrip van een deel van de bevolking tegenover nochtans rechtmatige politie-interventies hebben kunnen verminderen. Sommige ongegronde klachten die bij het Vast Comité P zijn ingediend, illustreren dit onbegrip.

68. De publicatie van didactische tabellen door de geïntegreerde politie zou evenwel niet hoeven af te wijken van de duidelijke richtlijnen die geformuleerd zijn in de ministeriële omzendbrief GPI 94 met betrekking tot de externe communicatie in het kader van de coronacrisis. De minister van Binnenlandse Zaken legt er de nadruk op het feit dat, tijdens de federale fase, de externe communicatie gecoördineerd wordt door het NCCN (discipline 5 - D5) en dat elke vorm van externe communicatie vooraf moet worden voorgelegd aan de D5 en door deze laatste moet worden goedgekeurd.

5. Conclusies en aanbevelingen

69. Het Vast Comité P heeft zowel aan de Commissaris-generaal van de federale politie als aan de Voorzitter van de Vaste Commissie van de lokale politie gevraagd om, in volgorde van prioriteit, de punten te formuleren die volgens hen in hoofdzaak ingewilligd moeten worden met het oog op de uitbraak van een eventuele tweede golf of een andere crisis.

70. Volgens hen gaat het om:

- *“de opmaak van juridische teksten die beantwoorden aan de vereisten van duidelijkheid en coherentie die absoluut noodzakelijk zijn om ze onbetwistbaar uniform toe te passen. Proactief werk maken van de opmaak van een algemeen wettelijk kader waarin de verschillende aspecten van een dergelijke crisis worden aangesneden en geregeld (eenheid van commando op het niveau van de bestuurlijke en gerechtelijke politionele overheden, sanctioneringsmechanisme (administratieve sancties), vordering van de nodige middelen, etc.) (...)”*;
- *“eenduidige en duidelijke communicatie vanuit de overheid naar de politie op het terrein en de burger”*;

- “een juridisch kader voor een beheersorgaan binnen de geïntegreerde politie”;
- “een doeltreffend beheer door de overheden van de terbeschikkingstelling van de nodige materiële (beschermings)middelen”.

71. De lokale politie heeft bovendien als voornaamste verzuchting om erkend, betrokken en vertegenwoordigd te worden binnen de diverse overheidsorganen bij crisisbeheer.

72. Het Vast Comité P neemt akte van deze maatregelen die uitgaan van de twee vertegenwoordigers van de geïntegreerde politie die werden ontmoet en stelt vast dat deze aanbevelingen voornamelijk betrekking hebben op de politionele overheden, die niet vallen onder de bevoegdheden van het Vast Comité P zoals voorzien in artikel 2 van zijn organieke wet van 18 juli 1991⁹.

73. Zoals *supra* uiteengezet, heeft het Vast Comité P al aan de federale politie en aan de lokale politiezones bepaalde aanbevelingen gestuurd die voortvloeien uit de analyse van de feiten zoals ze waren beschreven en ervaren door de klagers. De federale politie en verscheidene lokale politiezones hebben hier positief op gereageerd.

74. Deze aanbevelingen blijven actueel. Ze worden bij dit verslag gevoegd.

75. Daarbij komt de aanbeveling om, meer bepaald op de websites van de lokale politiezones, de didactische tabellen te publiceren die toelichting geven bij de verschillende thema's die aan bod komen in de operationele richtlijnen van de “*taskforce GPI*”, met inachtneming van de bepalingen van de ministeriële omzendbrief GPI 94.

.....
⁹ BS 26 juli 1991.

6. Bijlage

Uittreksel uit de mededeling die het Vast Comité P op 24 april 2020 heeft gestuurd aan de federale politie en aan de lokale politiezones:

- de organisatie van een dagelijkse briefing, waarop de medewerkers grondig worden geïnformeerd over de algemene en bijzondere doelstellingen van de opdrachten en richtlijnen uitgaande van de overheden in het algemeen en meer in het bijzonder verduidelijking krijgen aangaande de operationele richtlijnen vervat in het interventiehandboek beschikbaar op het Covid-19-infoportaal, blijft volgens het Vast Comité P noodzakelijk aangezien deze informatie periodiek wordt geactualiseerd en deze evolutie naar alle waarschijnlijkheid nog een periode zal bestendig blijven;
- aangezien tal van klachten betrekking hebben op de bejegening van de klager/klaagster, wenst het Comité P toch enkele fundamentele waarden zoals opgenomen in de deontologische code onder de aandacht te brengen en dit meer bepaald: 1) de zin voor dienstverlening, 2) de houding (beleefdheid, tact, zelfbeheersing, ...), 3) de onpartijdigheid, 4) de integriteit en waardigheid van het ambt en 5) de loyaliteit;
- het verdient aanbeveling om de ondervonden problemen naar aanleiding van een tussenkomst zo gedetailleerd mogelijk weer te geven in het proces-verbaal. Deze informatie is niet alleen belangrijk voor de magistratuur of de gemeentelijk sanctionerend ambtenaar, ze kan desgevallend ook worden aangewend in het kader van een klachtonderzoek;
- politiezones die reeds beschikken over bodycams kunnen hier nuttig gebruik van maken en doen er goed aan om het beeldmateriaal m.b.t. incidenten in beslag te nemen en hiernaar te verwijzen in hun proces-verbaal;
- het verdient aanbeveling om de nodige aandacht te besteden aan de communicatie met de geverbaliseerde persoon. Naast de motivatie waarom er werd geverbaliseerd, is het ook wenselijk om heldere duiding te verschaffen bij de gevolgde procedure en de aantekening van een eventuele betwisting of een beroep;
- de nodige aandacht moet uitgaan naar de veiligheid en het welzijn van het personeel: indien operationeel haalbaar, dient er steeds gehandeld volgens de geldende voorschriften met bijzondere aandacht voor de social distancing en het maximaal gebruik van beschermende uitrustingsstukken, indien beschikbaar;
- verder heeft het Vast Comité P kunnen vaststellen dat er binnen de geïntegreerde politie heel wat initiatieven werden en worden

ondernomen om de bevolking blijvend te informeren en te sensibiliseren aangaande de door de overheid opgelegde coronamaatregelen evenals wat de impact hiervan is op het dagelijks politiewerk via de geëigende socialmediakanalen. Enkele voorbeelden die mogelijk inspirerend kunnen werken zijn de volgende:

- de (evoluerende) wet- en regelgeving evenals de FAQ's snel en gemakkelijk toegankelijk maken voor de modale burger door ze ofwel onmiddellijk op het aangewende medium aan te bieden ofwel door te voorzien in een link naar het Nationaal Crisiscentrum;
 - de verwijzing naar diensten die de veelgestelde vragen rond de maatregelen in het kader van het coronavirus vertaald hebben in een aantal talen;
 - het aanbieden van nuttige Covid-19-gerelateerde artikels en aanbevelingen middels bijvoorbeeld een koppeling naar Secunews of het posten van bewustmakingsfilmpjes;
 - het voorzien in een regelmatig geüpdatet overzicht van de door de betrokken politiedienst vastgestelde inbreuken Covid-19;
 - de publicatie van de gewijzigde dienstverlening waarbij de bevolking wordt geïnformeerd dat de klemtoon in deze bijzondere tijden noodgedwongen ligt op de dringende hulpverlening en de blijvende noodzakelijke handhaving van de coronamaatregelen. Hierbij komen overwegend volgende zaken aan bod: 1) de sluiting van bepaalde commissariaten, 2) de aangepaste openingsuren van het onthaal, 3) het aanmoedigen van het maken van online afspraken of het gebruik van Police-On-Web voor de niet-dringende aangiftes, 4) het toelichten van het principe van de uitgestelde interventies, 5) de aan te nemen houding bij het verlies van een identiteitskaart, 6) richtlijnen voor het melden van handelszaken die de coronamaatregelen niet naleven, ...;
 - het onder de aandacht brengen van de problematiek van intrafamiliaal geweld (IFG), waarbij verwezen wordt naar de hulplijn 1712 (professionele hulplijn voor vragen over geweld, misbruik en kindermishandeling), het Centrum voor Algemeen Welzijnswerk (CAW) en het Jongeren Adviescentrum (JAC) of het voorzien in de mogelijkheid om tussen bepaalde uren te chatten met gespecialiseerde politiemedewerkers, ...;
 - het waarschuwen van de bevolking voor coronaoplichters, onder meer voor phishing en de verspreiding van virussen en ransomware verborgen achter Covid-19-berichten en -applicaties;
 - de bevolking oproepen tot waakzaamheid voor personen die de woningen van oudere personen willen binnendringen onder voorwendsels verbonden met Covid-19;
 - het bieden van een overzicht van warme burgerinitiatieven georganiseerd ten voordele van de politie;
 - ...
- Het Vast Comité P is zich terdege bewust van het feit dat de bijzondere context en omstandigheden waarin het politiewerk op vandaag wordt vervuld en in de (nabije) toekomst nog zal moeten gebeuren

ontegensprekelijk de normale dienstverlening hypothekeert of hierop op termijn (nog meer) een (negatieve) impact zal hebben. Het is bijgevolg belangrijk om aan de burger duidelijk uit te leggen dat zijn of haar probleem zal verholpen worden, weliswaar niet steeds op een courante manier, en wat deze werkwijze dan ook voor hem of voor haar concreet inhoudt.